

Становище по Стратегическия преглед на сигурността и отбраната на Република България

Центърът за европейски и международни изследвания (ЦЕМИ) смята, че Стратегическия преглед на сигурността, като неизменна част от Управленска програма „ Държавност, развитие, справедливост” е не просто важна и актуална инициатива, която трябва да бъде подкрепена, но обективна реалност и необходимост предвид съществените промени в средата за сигурност, които днес засягат всеки съвременен гражданин. Важно е когато говорим за стратегически преглед в толкова чувствителна сфера да споменем за самата реформа, която бе извършена (основно в БА) с оглед изискванията към членството ни в НАТО. Правителствата на България направиха много за да преведат армията ни в съответствие с принципите и критериите на Алианса. От влизането ни в НАТО измина близо десетилетие, а промените и предизвикателствата в националната и международна среда значително се промениха. За да отговорим на новите очаквания, които тези промени носят, екипът на Центъра за европейски и международни изследвания (ЦЕМИ), без да претендира за пълна изчерпателност смята, че фокусът трябва да бъде поставен върху:

- Въвеждането на дългосрочна перспектива в реформите в сектор сигурност (премахване принципа на работа „на парче”, както и политизирането и партизирането в сектора);
- Премахването на част от подсекторите в областта на сигурността (свидетели сме на препокриване и дублиране на дейности и звена, което води до разхищение на административен ресурс и незадоволителна ефективност);
- Качествено нов подход при целеполагането и оценка на изпълнение на целите. Необходимо е да се извършва също и оценка на въздействието на политиките на етап планиране и осъществяване (ex ante и ex post анализи) (Създаването на силно централизиран команден център със здраво аналитично и експертно-техническо звено е идея, която може да бъде обсъдена и развита в бъдеще. Този център може да извършва именно тази дейност);
- Позиционирането на сектора сигурност. Къде се намира той, днес между трите власти? Налице е съмнение, а много често и спекулиране с темата коя от трите власти в България борави с повече информация. Това е деликатен въпрос на който сектор сигурност и всичките му подсектори, звена и служби трябва да дадат отговор, поради натрупаните с години обществени очаквания;
- Разширяването на координацията и субординацията между Сметна палата, икономическа полиция и финансово разузнаване е водещ елемент за засилването на суверенитета, националната сигурност и държавността, като цяло. Наскоро водещи експерти в бранша посочиха бедността, като основна заплаха за националната сигурност. Това изисква горепосочените служби в т.ч. и Агенция митници да засилят дейността и координацията си, за да допринесат за смекчаване на признаците, а и усещанията от тази основна заплаха;

ЦЕМИ

- След законовите промени от новия парламент в сектор сигурност е важно внимателно да бъдат отчетени последиците, които те предизвикват (Преминаването на ГДБОП към ДАНС, СДОТО на подчинение към МС и т.н.) Тези промени водят до качествено изменение на властовите и субординационни пластове в системата. Необходимо е да се изработи процедура за избор на ръководителите на тези служби, която да позволява максимална публичност, в рамките на законовите изисквания за сигурността на информацията, относно кандидатите и тяхното назначаване – от номинирането, изслушванията в назначаващия орган и избора им, когато е предвидено по закон. Следва да се прави анализ и оценка на съответствието между представената концепция за управление на кандидата и стратегическите и програмни документи от национално значение.;
- Към тези промени трябва да посочим и един основен проблем на всички специализирани служби у нас, без решаването на който не бихме могли да говорим за ефективност на сектора – липсата на полеви агенти. (Съвременните технологии за набавяне на информация и проследяване са хубаво нещо, но те биха били недостатъчни без т.нар. възможност за „верификация на място“). Съзнателно или не именно тук в последните повече от 10 години бяха допуснати множество грешки и неефективни оптимизации. Няма по-добре средство за обезпечаването на сигурността не зависимо дали става въпрос за военна, икономическа, физическа или контратерористична сигурност от добре подготвени, дълбоко законспириран и лоялен агент;
- Темата Шенген трябва да бъде разглеждан не просто, като политически провал за България, но такъв пораждащ въпроса за доверието между партньорските служби. На този етап сме свидетели на нежеланието на наши европейски партньори да споделят специфичен информационен ресурс (каквото представлява системата Шенген), което е тежка оценка не само за политическия ни елит, но и за целия сектор сигурност в България. Този проблем поражда заключението, че в службите ни се наблюдава сериозен теч на класифицирана информация. Това е сериозен проблем, който стратегическият преглед трябва не просто да отчете и констатира, а да намери начини за минимизирането на негативните му ефекти;
- Безспорно най-значимият проблем в сектора за сигурност е недостатъчното финансиране по програми от бюджета за модернизиране на отбранителните способности. Този проблем се е превърнал в нормална среда за поддържането на боеготовността на Въоръжените сили, както и за тяхното развитие. Необходими са спешни мерки, за да се спре процеса на ерозиране на отбранителните способности, като се пристъпи към тяхното надграждане. В този смисъл пример за ефективно междуведомствено взаимодействие е намирането на взаимноизгодни механизми, за да се постигнат, заложените в Бялата книга за отбраната и Въоръжените сили 1,5% от БВП за отбрана.

- Конкретна възможност за частично постигане на тази цел би била ефективното менажиране на процеса по освобождаването от излишни имоти и инфраструктура. В това направление годишно се изразходват между 12-14 млн. лв. и очевидно това е ресурс, който би следвало да се използва далеч по-резултатно от гледна точка на добавена стойност към бюджета на отбраната.
- Подготвянето на актуална, модерна и гъвкава военна доктрина и адаптацията към новия съвременен тип отбранително сътрудничество е задължително условие, когато говорим за стратегически преглед на сектор сигурност(тук имаме предвид не само стратегическия преглед на въоръжените сили на Република България, а цялата палитра от междуведомствени връзки, звена и служби);
- Темата за ролята на жените на ръководни длъжности в отбраната, а и в службите за сигурност не бива да бъде тема просто за дискусии и упражнения по лексика, а реално имплементирана при подготовката и провеждането на стратегическия преглед в сектор сигурност. Темата, макар и табу в тази „мъжка сфера" каквато е националната сигурност, трябва да бъде сериозно отчетена. В 21 век сме свидетели на все по-нарастващо равнопоставяне между половете и това неминуемо трябва да бъде отчетено и тук;
- Модерен стратегически преглед задължително трябва да отчете незначителните средства (0,2 % от бюджета на МО) за отбранителни изследвания. Тук има огромен потенциал, които страната ни може да развива и с оглед избягването на идеологемата, че отбраната е само разход. Напротив тя може да бъде и възможност за развитие на военно-промишления ни комплекс, прибавянето на принадлежна стойност и разкриването на работни места. Все още в производството на някои компоненти и боеприпаси страната ни има изградени традиции, в които трябва да се инвестира;

ЦЕМИ

Динамиката в международните процеси, развиващи се в непосредствена близост до българската граница моделира нова среда за сигурност, което налага реална оценка на потенциалните заплахи и намирането на конкретни мерки за контрареакция. Утвърждаването на Р България като все по-надежден съюзник в НАТО е ключово направление в развитието на връзките на страната ни с международните организации. Приетият пакет „Цели за способности 2013“ поставя пред страната ни изисквания за изграждане на високотехнологични способности и предлага направления за по-тясна специализация при участието в операции. Общо, необходимите финансови средства (по текущи цени за 2012 г.) за изпълнение на поетите ангажименти по пакета „Цели за периода 2014-2028 г.“ са близо 2,3 млрд. лв. Тук е мястото да припомним, че средство за придобиване на способности, изискващи високи ресурси на национално равнище са инициативата на НАТО „Интелигентна отбрана“ (Smart Defense) и на ЕС „Обединяване и споделяне“ (Pooling and Sharing).